

КЛАСИФІКАЦІЯ ФОНОГРАФІЧНИХ СТИЛІЗАЦІЙ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ

Статівка Анна

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Abstract

The study deals with the classification of phonological deviations in the aspect of translation. We have concluded that different types of phonetic variation, as well as functionality of phonological deviations are major factors towards their translatability/untranslatability. Thus, main strategies of translation of phonological deviations are neutralization and foregrounding.

Key words: classification, phonological deviation, translation, strategy, translatability, untranslatability.

Фонографічні стилізації (ФС) є надзвичайно цікавим, але, водночас, мало вивченим феноменом в аспекті перекладу, тому дедалі частіше потрапляють у фокус уваги багатьох вітчизняних теоретиків і практиків перекладу.

ФС персонажного мовлення – це okazіональні модифікації плану вираження лексичних одиниць з метою приведення у відповідність до особливостей вимови, спричинених територіальною приналежністю, соціальним статусом, віковими, фізіологічними чи афективними характеристиками особи, які є прерогативою художнього дискурсу, та правомірно підпадають під категорію перекладацьких труднощів через відсутність регулярних відповідників у мові перекладу [2, с. 36]. Для зручності у подальшому будемо використовувати на позначення фонографічних стилізацій персонажного мовлення синонімічний термін «графон» як такий, що, згідно з результатами нашого дослідження, набув найбільшої розповсюдженості у вітчизняній філологічній традиції.

Що ж стосується класифікації графонів, то в її основі лежать декілька критеріїв, зокрема, *тип фонетичного варіювання* та *функціональне призначення*.

Почнемо з виокремлення різновидів графонів за типами фонетичного варіювання, яке відбиває індивідуальні та соціальні (регіональні) відхилення від вимовної норми, що на письмі передається відхиленнями від стандартної орфографії. Тут ми виокремлюємо декілька підвидів:

1) варіювання та/або редуція голосних: *have not – haven't, is not – isn't, you – ye* – мінімальна ступінь зниженості, яка характерна для розмовного мовлення незалежно від рівня освіченості і статусу мовця; *fellow – fella, kind of – kinda, going to – gonna, would you – wudja, give me – gimme* – як характеристика недбалого, квапливого мовлення;

2) варіювання, опущення та/або заміна приголосних: *could have been – could 'o' bin, old – ole, and – an', say – sy, Mith – Miss* – можуть, наприклад, відтворювати таку фізіологічну ваду мовлення, як шепелявість, або бути проявом територіального чи соціального діалекту;

3) варіювання голосних і приголосних: *darling – dulin', everything – eve 'thin, somewhat – summut* [1, с. 38-40].

При перекладі потреба враховувати тип фонетичного варіювання у вихідній одиниці зникає через різницю у фонетичному складі планів вираження вихідної та цільової одиниць, що піддаються деформації. Виключеннями можуть бути випадки, коли деформована одиниця має подібний у фонетичному аспекті план вираження у ВМ та ПМ. Наприклад, одиниці, що були свого часу транскодовані (транслітеровані або транскрибовані) з англійської мови або будь-якої іншої мови, що використовує латиницю, або одиниці з міжнародного лексичного фонду (т. зв. інтернаціоналізми), зокрема, латинського чи давньогрецького походження. Тут особливості вимови певних звуків чи то навіть наявність / відсутність певних звуків можуть чинити сильний вплив на перекладацьке рішення.

Щодо різних функціональних типів графонів, то ми з'ясували, що кожен з них характеризується різним рівнем перекладності.

Визначено, що при відтворенні територіальних та соціальних особливостей мовлення (потенційно найскладнішого об'єкту перекладу) діапазон перекладацьких стратегій значно варіюється – від повного ігнорування фонографічних стилізацій до їх максимального збереження за допомогою паралельних засобів цільової мови. Найбільш поширеною є стратегія «золотої

середини», відповідно до якої, графони частково відновлюються у друготворі, а частково компенсуються засобами лексичного та / або граматичного рівнів.

При перекладі фонографічних стилізацій на позначення іншомовного акценту домінуючими виявлено паралельні засоби іншомовного відтворення, що зумовлено наявністю у кожної нації стереотипізованих уявлень щодо акценту тієї чи іншої мовної спільноти.

При відтворенні особливостей мовлення, спричинених фізичними, емоційними чи віковими характеристиками мовця, виявлено найвищий рівень використання паралельних засобів характеристикації персонажу у перекладі. Пояснення знаходимо в універсальності описуваних мовленнєвих вад, які спостерігаються у представників будь-якої мовної спільноти.

При відтворенні графонів перекладачі під впливом чинників внутрішнього та зовнішнього характеру все ж таки знаходять цікаві креативні рішення цього украй складного завдання. Каменем спотикання є лише фонографічні стилізації, що імітують діалектне мовлення.

Література

1. Skrebnev, Yu. M. (2003). *Basics of English Stylistics: textbook [for institutes and schools of foreign languages]*. Moscow: Astrel Publisher.
2. Stativka, A. O. (2018). *Strategies and methods of reproducing phonological deviations imitating speech anomalies in the English-Ukrainian literary translation*, Dissertation, Mykola Lukash Translation Studies Department, V. N. Karazin Kharkiv National University.